

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I. Vtrum creare sit ex nihilo aliquid facere. art. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Ens qua ratione sit proprius effectus Dei.

Eandem conclusionem demonstravimus rationibus naturalibus q. 2. art. 3. Quod ad rationem Divi Thomae hoc loco attinet, ex discrimine, quod est inter Deum causam primam, & causas secundas, ostendit materiam primam à Deo esse productam. Etenim iuxta modum loquendi Aristotelis 1. Physicorum cap. 8. textu 76. tunc aliquid dicitur produci per se, quando illud non praerat in eo, ex quo producitur, tunc verò dicitur produci per accidens, quando praerat in subiecto. Cum enim agens non intendat producere, quod iam est in materia & subiecto, ex quo aliquid producitur, sed quod non est, utique quando est subiecto aliquid producitur rem aliquam, solum, iuxta hunc loquendi modum, dicitur producere per se gradus illos entitatis, qui in tali subiecto non praerant: eos verò qui praerant, licet, quia generatio vnius est corruptio alterius, interdum eos de nouo producat, per accidens tamen dicitur eos producere, quatenus dum eos gradus, qui in subiecto non erant, producere intendit com-
 productur eos, qui hos comitantur, quique in subiecto recessu forma, quae nequit in eadem sede cum ea quae introducitur habitare, corrupti sunt. v. g. agens naturale, quod ex semine intendit producere hominem, sicut per se non intendit producere gradum entis in commune, neque substantiae, neque corporis, qui iam praerant in semine, ex quo hominem producere intendit: ita cum semen destruitur, vt introducatur forma embryonis, quae vivat vita viventis, aut etiam vita animalis (si tamen embryo prius vivit vita animalis, quam introducatur anima rationalis) non producit per se ex sua intentione in embryone gradus illos, qui praerant in semine, sed solum gradus viventis, & animalis, qui in eo non erant: reliquos verò comproducit per accidens. Rursus quando per aduentum animae rationalis generatur homo, & destruitur embryo, non solum non producit per se in homine gradus entis, substantiae & corporis, sed neque gradus viventis, & animalis, qui praerant in embryone, sed solum gradum hominis, qui in eo non praecesserat. Quia ergo hoc est discrimen inter causas secundas & primas, quod nulla causarum secundarum, in sensu explicato potest producere per se ens, quatenus ens est, sed solum per accidens: eò quod omnis causa secunda praesupponit, vt operetur subiectum, cui non solum ratio entis incompleti, sed completi etiam, quin & substantiae & corporis inest, vel ratione formae substantialis, quae praerat in tali subiecto, & expellitur, si productio sit accidentalis, vel ratione formae substantialis, qua tale subiectum constar, si mutatio sit accidentalis: causa verò prima ob suam infinitam, illimitatamque virtutem, producat per se ens, quae ens est, isque sit proprius effectus illius; eò quod ipsa sola producere possit res de nihilo, nullo praesupposito subiecto: hinc efficitur, vt materia prima, qua corpora huius vniuersi constant, producta sit à Deo, atque vna cum mundo hoc corporali concreata. Haec eadem ratio explicata etiam fuit q. 8. art. 1. dist. 1.

ARTICVLVS III.

Virum causa exemplaris sit aliquid praeter Deum.

ONCLUSIO est, Deus, quoad ideas quas in se habet, causa est exemplaris omnium rerum. Quae hoc loco dici poterant, dicta sunt quaest. 15.

Molina in D. Thom.

ARTICVLVS IV.

Virum Deus sit causa finalis omnium.

ONCLUSIO affirmat, & est de fide, vt patet ex illo Proverb. 16. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus.* Apoc. 1. *Ego sum Alpha, & Omega, principium & finis.* Quae hoc loco addi poterant, dicta sunt q. 19. art. 2. dist. 3. & art. 3. ad 5. tum etiam 1. 2. quaest. 1. praesertim art. 2.

QUESTIO XLV.

De modo emanationis rerum à primo principio.

ARTICVLVS I.

Virum creare sit ex nihilo aliquid facere.

VM quaest. praecedente ostensum sit omnia à Deo efficienter emanare, Deumque cum exemplarem, tum finalem causam esse omnium rerum. In hac quaest. modum quo res à Deo efficienter emanarunt, Divus Thomas explicat, creationem videlicet.

Quo loco animaduertendum est, creationem multis modis sumi. In primis sumitur latissime, pro productione cuiuscumque rei, etiam si non de nihilo, sed de aliquo producatur. Quo pacto sapientia, Verbum aeternum, Ecclesiastici 24. de se dicit: *Ab initio, & ante saecula creata sum, id est, genita, & producta.* Vt enim Augustinus de fide & symbolo cap. 4. ait, *creare apud Latinos idem est interdum quod generare seu producere.* Idem etiam locus ab Augustino, & à plerisque aliis exponitur de eadem Dei sapientia, non quae filius Dei est, sed quae homo est. Eodem modo sumitur creare illis verbis Ierem. 31. *Creauit Dominus nouum super terram, femina circumdabit virum.* Quod de Christo Domino in utero Virginis per mysterium incarnationis intelligitur, fuit namque vir perfectus quoad iudicium, vltimae rationis, virginis utero circumdatus. Item illis ad Ephes. 2. de iustificatis: *Ipsi enim factura sumus, creari in Christo Iesu in operibus bonis, quae preparauit Deus, vt in illis ambulemus.* Vnde cap. 4. subiungit: *Renouamini spiritu mentis vestrae, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.* Et regius Propheta psalm. 50. *Cor mundum, inquit, crea in me Deus, & Spiritum rectum, inuota in visceribus meis.* Non est aliena ab hac acceptione ea, qua, qui ad aliquid promouetur, in illud creari dicitur, quo pacto creari quis dicitur in Episcopum, in magistratum, &c.

Secundo sumitur creatio pro productione eius, quod tandem proximè, vel remotè originem traxit ex nihilo. Atque huiusmodi productio dicitur factio, resque producta, facta, creaturæque nuncupatur. Hoc modo sumpsit D. Thomas ens creatum art. 1. praecedentis quaest. sumiturque passim in communi vsu loquentium, & in Scripturis sacris. Hoc modo de Filio Dei dicitur in symbolo Athanasij, *non factus nec creatus, sed genitus.* Et in symbolo missæ, *Genitum, non factum.* Negaturque aduersus Arianum Filium Dei esse creaturam. Sumpta creatione hoc modo, latitudo tota entis realis diuiditur, in increatum, & creatum, in creatorem, & creaturam.

Ordo quaestiones.

Creationis acceptiones varia.

Ens creatum late sumpsit quid.

totum producitur compositum. Praterea produci-
tur de nihilo: licet enim à Deo optimo maximo
non nisi in materia disposita, producarur, eò quòd
sit suapte natura pars hominis, indigeatque mate-
ria, vt melius intelligat, propter vires lentiores que
phantasmata proportionata ad intelligendum accõ-
modatè ad suam naturam illi subministrant: non ta-
men produciur de materia, quasi materia concu-
rat necessariè sit ad ipsius productionem: illa na-
que eadem productione, qua Deus eam producit in
materia, posset eandem producere in vacuo, aut ex-
tra materiam, si materia ibi non esset: quippe eum
subsistens sit suapte natura, independensque omnino
in suo esse à materia: quòd fit, vt de nihilo produca-
tur: id est, nulla re concurrente tamquam subiecto,
aut quasi subiecto, ad ipsius productionem. Quan-
do verò generatur equus, quia anima equi non sub-
sistit, ac proinde non propriè fit, sed comproduci-
tur cum equo, materiaque præexistens concurrit ad
illius productionem: eò quòd, tum vt fiat, tum vt
conseruetur, pendeat à materia, insuper quia agens
naturale non aliter eam attingit efficienter, quam
in materia; & per dispositiones in ea productas,
non dicitur produci de nihilo, atque adeò neque
creari, aut concreari, sed comproduci & congenerari
cum equo de materia, ac de subiecto, de quo
equus generatur. Quare audiendi non sunt Ochā-
mus in 2. d. r. q. 4. Gabriel q. 1. & Maior in prologo
4. sententiarum, afferentes, productionem eiusmodi
formarum substantialium, dum equus & alia simi-
les res generantur, esse creationem earum, vt talis
productio est à Deo causa prima. Etenim neque à
Deo (eo influxu, quo Deus re ipsa cum agentibus
naturalibus insuit) neque à causa secunda produ-
cuntur, nisi dependenter à materia, ac proinde de
materia tamquam de earum subiecto, comprodu-
cuntur ad productionem totius: & idcirco eam D
productio neque creatio est, neque concreatio.

Nominam opinio
mutatur.

Creationem
dicitur, sed
generari
quod in sto-
macho ex sa-
cramentali-
bus specie-
bus produci-
tur.

Gratia ex
alia bona su-
pernaturalia
non creatur.

Gratia ex
alia bona su-
pernaturalia
non creatur.

A naturalia suscipienda, sed obedientialis dumtaxat, vt
quaest. 12. dictum est.
Petes, cognouerint Aristoteles creationem hoc
articulo definitam. Respondendum est, cognouisse
quidem eam, quæ sine nouitate essendi est: quando
quidem, vt quaest. 19. art. 4. disputatione 2. ostendi-
mus, cognouit totum hoc vniuersum, quoad partes
illius corruptioni minime obnoxias, tum etiam sub-
stantias à materia separatas, habere ex aternitate
suum esse efficienter à Deo, ac proinde de nihilo:
numquam tamè vltus est vocabulo creationis. Quod
verò atinet ad creationem cum nouitate essendi, li-
cèt verisimile sit, credidisse rationalem animum in-
corruptibilem esse, minimeque post sui productio-
nem pendere in suo esse à materia: videtur tamen
arbitratus, productione illius pendere à materia dis-
posita, cooperationeque agentis naturalis eam dis-
ponentis: quippe cum crediderit, Deum agere ex ne-
cessitate natura, nihilque proinde posse producere
ex tempore, nisi quod ad sui productionem à coo-
peratione agentis naturalis etiam penderet. Deni-
que mihi verisimilimum est, Aristotelem hac in re
hæsisse, intrepidèque existimantem, Deum agere ex
necessitate nature, vniuersumque hoc ex aternita-
te ab eo habuisse efficienter suum esse, non peno-
trasse creationem cum nouitate essendi, vt illud ip-
sius proloquium, *ex nihilo nihil fit* (quod, vt artic. 1.
precedentis q. diximus, intelligitur de nouo) testa-
tur: propendisse tamen in eam partem, vt diceret, ra-
tionalem animum immortalẽ esse, cum tamen
non solum nesciret difficultates omnes soluere, sed
neque ad eas fortè animaduertet, neque intellige-
ret se pugnantiã affirmare.

Creationem
sine nouita-
te essendi co-
gnouit Ari-
stoteles.

Anima ra-
tionalis im-
mortalis, licet cog-
noscat Arist.
non tamen
creationem
cum nouita-
te essendi esse
assensur.

ARTICVLVS II.

Vtrum Deus possit aliquid creare.

STENDIT necessarium esse, vt con-
cedamus non solum posse aliquid creati
à Deo, sed etiam ab ipso omnia creata ef-
fieri. Quod probat, quia quando aliquid
agens producit aliquid ex aliquo, id, ex quo produ-
cit, non fit per eam actionem, sed præsupponitur: vt
quando artifex ex ligno aut ære fabricatur statua,
neque lignum neque æs producit per actionem, qua
statua fabricatur, quin potius ea actio supponit li-
gnum, aut æs, ex quibus statua constat: similiter
quando naturale agens ex materia prima aliquid
generat, non producit ea generatione materiam pri-
mam, imò illam supponit. Si ergo Deus solum pro-
duceret aliquid ex aliquo, sanè daretur aliquid non
productum à Deo, ex quo Deus res ceteras effice-
ret, quòdque ad omnem actionem diuinam præ-
supponeretur: consequens autem est falsum, quan-
doquidem quaestione precedentis ostensum est,
Deum esse causam vniuersalem omnium, nihilque
esse in entibus quòd non sit à Deo efficienter profe-
ctum: ergo concedendum est Deum produxisse res
omnes de nihilo, ac proinde eas creasse.

A Deo crea-
ta esse om-
nia.

Hæc Diui Thomæ ratio non probat, Deum per
creationem propriè dictam, qualis articulo præce-
dente definita est, omnia immediatè creasse, sed
solum creasse aliqua, saltem materiam primam,
quod est de fide. Probat verò õptimè creasse om-
nia, saltem mediatè, hoc est, quoad primum eorum
subiectum, quod necessarium est ad omnem care-
rorum agentium productionem, atque adeò vt cæ-
tera sint. Hac ergo sua ratione ostendere intendit
D. Thomas, omnia ex nihilo tandem traxisse origi-
nem

Molina in D. Thom.